

НАУКОВІ ПРАЦІ

**КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ІВАНА ОГІЄНКА**

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ

ВИПУСК 46

Кам'янець-Подільський
«Аксиома»
2018

Рецензенти:

Н. В. Кондратенко, доктор філологічних наук, завідувач кафедри прикладної лінгвістики Одеського національного університету імені І. І. Мечникова;

В. П. Мацько, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української мови і літератури Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії.

Друкуються за ухвалою вченої ради

*Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка
(протокол № 4 від 26.04.2018 р.)*

Міжнародна редакційна колегія:

С.Д. Абрамович, доктор філологічних наук, професор; **О.С. Волковинський**, доктор філологічних наук, професор; **О.В. Галайбіда**, кандидат філологічних наук, доцент; **В.О. Казимір**, кандидат філологічних наук, доцент; **О.В. Кеба**, доктор філологічних наук, професор (заступник відповідального редактора); **Б.О. Коваленко**, кандидат філологічних наук, доцент; **М.Г. Кудрявцев**, доктор філологічних наук, професор; **В.С. Кшевецький**, кандидат філологічних наук, доцент; **Аркадій Мажец**, доктор габілітований, професор Академії ім. Яна Длугоша в Ченстохові (Республіка Польща); **Ю.О. Маркітантов**, кандидат філологічних наук, професор (відповідальний секретар); **А.А. Марчишина**, кандидат філологічних наук, доцент; **Л.М. Марчук**, доктор філологічних наук, професор (відповідальний редактор); **Г.Й. Насмінчук**, кандидат філологічних наук, професор; **А.С. Попович**, кандидат філологічних наук, професор; **О.А. Рарицький**, кандидат філологічних наук, доцент; **П.Л. Шулик**, кандидат філологічних наук, професор; **Емілія Янігора**, доктор, доцент Католицького університету в Ружомберку (Словаччина).

Міжнародна наукова рада:

Уршуля Груца-Мьонск, доктор наук педагогічних, ад'юнкт Жешівського університету (м. Жешів, Республіка Польща); **А.В. Жуков**, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри російської мови Новгородського державного університету ім. Ярослава Мудрого (м. Великий Новгород, Російська Федерація); **Б.П. Іванюк**, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри російської класичної літератури і теоретичного літературознавства Єлецького державного університету імені І. О. Буніна (м. Єлець, Російська Федерація); **Данута Кристина Мажец**, доктор габілітований, професор Академії ім. Яна Длугоша в Ченстохові (м. Ченстохов, Республіка Польща); **І.В. Остапенко**, доктор філологічних наук, професор кафедри міжмовних комунікацій та журналістики Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського (м. Сімферополь, Україна); **О.С. Силаєв**, доктор філологічних наук, професор кафедри російської та світової літератури Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди (м. Харків, Україна); **В.І. Силантьєва**, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри зарубіжної літератури Одеського національного університету імені І. І. Мечникова (м. Одеса, Україна); **Н.М. Сологуб**, доктор філологічних наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту української мови НАН України (м. Київ, Україна); **О.О. Тараненко**, доктор філологічних наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України (м. Київ, Україна); **Антон Фабіян**, доктор габілітований, професор університету Павла Йозефа Шафарика в Кошицях (м. Кошице, Словаччина).

НЗ4 Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: Філологічні науки. Випуск 46. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2018. – 220 с.

У збірнику наукових праць висвітлюються актуальні проблеми сучасного мовознавства, літературознавства, методики викладання філологічних дисциплін, представлено широкий спектр наукових розробок вітчизняних і закордонних дослідників.

Видання адресовано професійним філологам, докторантам і аспірантам, усім тим, хто цікавиться сучасним станом розвитку філології.

УДК 80: 001(045)

Тексти статей подаються в авторській редакції

Рік заснування – 1993. До 1999 р. – Збірник наукових праць
Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту. Серія філологічна

Збірник включено до Переліку наукових фахових видань України з філологічних наук
(Наказ Міністерства освіти і науки України № 820 від 11.07.2016 року)

Свідectво про державну реєстрацію засобу масової інформації
серія KB No14660-3631PP від 01.12.2008 р.

Збірник наукових праць «Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: Філологічні науки» проіндексовано у міжнародних наукометричних базах:
Index Copernicus (IC), GOOGLE SCHOLAR

SCIENTIFIC PAPERS

**OF KAMIANETS-PODILSKYI
NATIONAL IVAN OHIIENKO
UNIVERSITY**

PHILOLOGICAL SCIENCES

ISSUE 46

Kamianets-Podilsky
«Aksioma»
2018

Reviewers:

N. V. Kondratenko, Doctor of Philology, Head of applied linguistics department of Odessa I. I. Mechnykov national University;

V. P. Matsko, Doctor of Philology, Professor, Head of the Department of Ukrainian Language and Literature, Khmelnytsky Humanitarian Pedagogical Academy.

*The publication is approved by the decision of the Scientific Board
of Kamianets-Podilskyi National Ivan Ohienko University
(protocol № 4 of 26.04.2018)*

International editorial board:

S.D. Abramovych, Doctor of Philology, Professor; **O.S. Volkovynskyi**, Doctor of Philology, Professor; **O.V. Halaibida**, Candidate of Philology, Associate Professor; **V.O. Kazymir**, Candidate of Philology, Associate Professor; **O.V. Keba**, Doctor of Philology, Professor (Deputy Editor-in-Chief); **B.O. Kovalenko**, Candidate of Philology, Associate Professor; **M.H. Kudriavtsev**, Doctor of Philology, Professor; **V.S. Kshevetskiy**, Candidate of Philology, Associate Professor; **Arkadiusz Marzec**, Doctor Habilitatus, Professor of the Jan Długosz University in Częstochowa (Poland); **Yu.O. Markitantov**, Candidate of Philology, Professor (Assistant Editor); **A.A. Marchyshyna**, Candidate of Philology, Associate Professor; **L.M. Marchuk**, Doctor of Philology, Professor (Editor-in-Chief); **H.I. Nasminchuk**, Candidate of Philology, Professor; **A.S. Popovych**, Candidate of Philology, Professor; **O.A. Rarytskiy**, Candidate of Philology, Associate Professor; **P.L. Shulyk**, Candidate of Philology, Professor; **Emiliia Yanihora**, Doctor, Associate Professor of the Catholic Ruzomberk University (Slovakia).

International Scientific Council:

Urszula Gruca-Miqsik, Doctor of Pedagogics, Junior Scientific Assistant in University of Rzeszów (Poland); **A.V. Zhukov**, Doctor of Philology, Professor, Head of Russian language department of Novhorod Yaroslav Mudryi state University (Velikiy Novgorod, Russian Federation); **B.P. Ivaniuk**, Doctor of Philology, Professor, Head of Russian classical literature and theoretical literary criticism department of Yelets I. O. Bunin state University (Yelets, Russian Federation); **Danuta Marzec**, Doctor Habilitatus, Professor of the Jan Długosz University in Częstochowa (Poland); **I.V. Ostapenko**, Doctor of Philology, Professor, Head of the department of Interlingual Communication and Journalism of the Tavria V.I. Vernadskyi national University (Simferopol, Ukraine); **V.I. Sylantieva**, Doctor of Philology, Professor, Head of foreign literature department of Odesa I. I. Mechnykov national University (Odesa, Ukraine); **N.M. Solohub**, Doctor of Philology, Professor, leading official of the Institute of the Ukrainian language at the National Academy of Science of Ukraine (Kyiv, Ukraine); **O.O. Taranenko**, Doctor of Philology, Professor, leading official of the O. O. Potebnia Institute of Linguistics at the National Academy of Science of Ukraine (Kyiv, Ukraine); **Anton Fabian**, Doctor Habilitatus, Professor of Pavlo Yozef Shafaryk University in Koshytse (Koshytse, Slovakia).

N34 **Scientific papers of Kamianets-Podilskyi National Ivan Ohienko University: Philological Sciences. Issue 46.** – Kamianets-Podilsky: Aksioma, 2018. – 220 p.

This collection of scientific papers represents topical issues of modern linguistics, literary criticism, methods of teaching philological disciplines and a wide range of scientific studies made by local and foreign researchers.

The issue is addressed to professional philologists, graduate and doctorate students and all those interested in the state of the art of philology.

UDC 80: 001(045)

The texts of articles are given in authorial versions

Founded in 1993. Prior to 1999 published as
«The scientific papers of Kamianets-Podilsky State Pedagogical Institute. Philological series.»

The collection is put on the List of Ukrainian scientific professional editions in philological sciences
(The Decree of the Ministry of Education and Science of Ukraine № 820 from 11.07.2016)

Certificate of state registration of the printed mass medium
KB № 14660-3631 IIP of 01.12.2008

The collection of research papers «Scientific papers of Kamianets-Podilskyi National Ivan Ohienko University: Philological Sciences» is indexed in the following international scientometric databases:
Index Copernicus (IC), GOOGLE SCHOLAR

Анотація. Стаття присвячена аналізу наявних методів дослідження процесу конверсії на матеріалі англійської мови. Розглянуто різні критерії розмежування конверсивів і омонімів і визначення напрямку похідності в парах конверсивів – етимологічний, граматичний, словотвірний, семантичний, дефініційний та логічний критерії. Матеріалом дослідження слугують конверсиви за моделями «іменник → дієслово», «дієслово → іменник», «іменник → прикметник» та «прикметник → іменник», виокремлені методом суцільної вибірки з чотирьох тлумачних словників англійської мови. Результати дослідження свідчать про те, що перераховані вище критерії при комплексному використанні дозволяють розмежувати основне і похідне слова, відрізнити слова, співвідносні за конверсією від слів, пов'язаних відношеннями омонімії.

Ключові слова: конверсія, словотвірні моделі, частини мови, етимологічний, граматичний, словотвірний, семантичний, дефініційний та логічний критерії.

Summary. Conversion is a derivational process in which an item of one part of speech forms a new one of the other part of speech without structural changes. It is particularly common in English because the basic form of nouns and verbs is identical in many cases. A converted item changes not only its grammatical meaning but also its lexical. Although conversion is documented to have occurred as inflection in English, linguists' opinions differ over the status of forms: one state its as homonymy, the others as conversion. The inclusion or exclusion of converted words depends directly on whether the diachronicity of language is taken into account or whether language is viewed purely as a synchronic entity.

There are evident types of conversion from one part of speech to another, unclear types in which the grammatical category is not definitely shifted, secondary changes within the same word and marginal types where the change has produced slight modifications. The article deals with a complex method of research of such a phenomenon as conversion. The proposed method allows, on one hand, to differentiate the original word and derivative one, on the other hand, it helps to distinguish the kinds of homonymy and conversion.

The methods to establish the original and derived item focus on several aspects: a) the semantic dependence; b) the grammatical criterion; c) the logical criterion; d) the definitional criterion. The most active models of conversion are from noun to verb ($N \rightarrow V$) and from verb to noun ($V \rightarrow N$). Conversion from adjective to noun ($Adj \rightarrow N$) and from noun to adjective ($N \rightarrow Adj$) is common, but it has a lower ratio. These conversion models are studied in this article with the aim to select the most suitable criteria (etymological, grammatical, word-building, semantical, definitional, logical) to differentiate the original word and converted one as well as to distinguish the cases of homonymy and conversion. The semantic differences of the original and derived items in the mentioned above models are ascertained too using the cognitive linguistic methods.

Key words: conversion, word-building models, parts of speech, etymological, grammatical, word-building, semantical, definitional, logical criteria.

Отримано: 14.01.2018 р.

УДК 351.085

Т. М. Сукаленко, О. О. Позднякова

КОМПЕТЕНТНІСТЬ І КОМПЕТЕНЦІЯ – КЛЮЧОВІ ПОНЯТТЯ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ В СУЧАСНІЙ ОСВІТІ

Постановка проблеми. Компетентнісний підхід визначено актуальним відповідно до потреб сучасного суспільства, нових концептуальних орієнтирів щодо формування змісту освіти, підтверджено його можливості щодо задоволення потреб економіки в конкурентоспроможних фахівцях, сприяння їхньому особистісному та професійному розвитку.

Протягом останніх років вітчизняні та зарубіжні науковці досліджують і впроваджують компетентнісний підхід у систему освіти, при цьому кожен із них пропонує своє бачення його змісту, сутності та особливостей.

Провідні українські дослідники зазначають, що специфічними рисами навчання на основі компетентнісного підходу є те, що «навчання сконцентроване на вихідні результати, а не на вхідні; враховується переважно здатність виконання практичних завдань, але беруться до уваги і знання; навчання у виробничих умовах (принаймні частина навчання відбувається на робочому місці в умовах виробництва)» [5, 98–99].

На думку В. О. Болотова, В. В. Серикова, «компетентнісний підхід висуває на перше місце не поінформованість <...>, а вміння вирішувати проблеми...» [3, 10].

Компетентнісний підхід є інноваційним у системі сучасних вишів. Він забезпечує формування низки компетентностей, якими має оволодіти кожен фахівець (загальні, лінгвістичні, комунікативні, соціолінгвістичні, дискурсивні та ін.) і сприяє формуванню ключових, загальногалузевих і предметних компетентностей. Цей підхід безпосередньо пов'язаний з ідеєю всебічного розвитку індивіда, професіонала своєї справи, розвиненої особистості, члена колективу й соціуму. Основними для компетентнісного підходу є поняття «компетенція / компетентність».

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження проблеми компетентнісного підходу висвітлено в працях В. І. Байденка, О. Г. Бермуса, В. В. Вітюк, І. О. Зимньої, В. О. Козирьова, В. В. Краєвського, Н. В. Кузьміної, А. К. Маркової, О. В. Овчарук, О. І. Пометун, Р. Уайта, А. В. Хуторського та ін. Теоретичному аналізу понять «компетенція», «компетентність» присвячені роботи М. С. Голованя, О. А. Грішнєвої, В. О. Калініна, О. В. Кучая, Н. В. Нагорної, В. Т. Лозовецької, Н. М. Перевознюк, В. С. Плохія, О. М. Руденко та ін. Однак, не дивлячись на певну дослідженість проблеми, серед науковців досі триває дискусія щодо визначення змісту й суті понять «компетенція», «компетентність», встановлення їх складових та визначення співвідношень між ними.

Мета статті – проаналізувати поняття «компетенція», «компетентність» і визначити їх роль у сучасній освіті.

Виклад основного матеріалу. У дослідженнях західно-європейських науковців і досі існує певна термінологічна й концептуальна невизначеність навколо понять «компетенція» та «компетентність». Дефініція «компетентність» (competence) вживається стосовно функціональних галузей, а «компетенція» (competency) – поведінкових, але таке розрізнення використовується в науковій літературі непослідовно.

Як зазначено в Програмі «DeSeCo» (Definition and Selection of Competencies), компетентність – це здатність успішно задовольняти індивідуальні та соціальні потреби, діяти й виконувати поставлені завдання. Кожна компетентність заснована на поєднанні взаємовідповідних знань, умінь і практичних навичок, ставлень та цінностей, поведінкових компонентів, усього того, що особистість може мобілізувати для активної дії [7, 90].

Словник професійної освіти визначає компетентність як сукупність знань і вмінь, необхідних для ефективної професійної діяльності: вміння аналізувати, передбачати наслідки професійної діяльності, використовувати інформацію [11].

На думку Дж. Равена, компетентність «<...> необхідна для ефективного виконання конкретної дії в конкретній предметній галузі і включає вузькоспеціальні знання, особливі предметні навички, засоби мислення, а також розуміння відповідальності за свої дії. Бути компетентним спеціалістом означає мати набір специфічних компетентностей різного рівня (бути здатним спостерігати, бути глибоко обізнаним у предметі, вміти самостійно ставити запитання, доводити власну правоту, справлятися з міжособистісними конфліктами тощо)». До компетентностей автор відносить наявність у людини високого рівня ініціативності, здатності організовувати інших людей на досягнення поставленої мети, готовність оцінювати і аналізувати соціальні наслідки своїх дій [12, 115].

О. І. Пометун зазначає, що компетентність – це інтегрований характер поєднання знань, умінь і навичок, що дозволяють ефективно розв'язувати певні проблеми і завдання в конкретно-му виді діяльності [10, 18].

За Г. В. Бельською, компетентність – реально-суб'єктивна категорія, що використовується для характеристики діяльності конкретної людини чи групи людей і свідчить про відповідність чи невідповідність означеній компетенції [2, 11].

Ю. Г. Татур дає таке визначення компетентності: «Компетентність спеціаліста з вищою освітою – це проявлені ним на практиці прагнення і здатності (готовність) реалізувати свій потенціал (знання, уміння, досвід, особистісні якості та ін.) для успішної творчої (продуктивної) діяльності в професійній і соціальній сфері, усвідомлюючи її соціальну значущість і особисту відповідальність за результати цієї діяльності, необхідність її постійного вдосконалення» [15, 9]. Ю. Г. Татур у структурі компетентності виділяє п'ять аспектів: мотиваційну, когнітивну, поведінкову, ціннісно-смыслову, емоційно-вольову регуляцію процесу і результату прояву.

І. О. Зимня до складу компетентності включає такі складові: а) готовність до прояву компетентності (мотиваційний аспект); б) володіння знаннями змісту компетентності (когнітивний аспект); в) досвід прояву компетентності в різноманітних стандартних і нестандартних ситуаціях (поведінковий аспект); г) ставлення до змісту компетентності і об'єкта її застосування (ціннісно-смысловий аспект); д) емоційно-вольова регуляція процесу і результату прояву компетентності [6, 25–26].

Згідно з думкою провідних українських науковців, компетентність включає в себе «...не тільки професійні знання, навички і досвід у спеціальності, але і ставлення до справи, визначені (позитивні) схильності, інтереси і прагнення, здатність ефективно використовувати знання й уміння, а також особистісні якості для забезпечення необхідного результату на конкретному робочому місці в конкретній робочій ситуації» [5, 96].

Міжнародна комісія Ради Європи розглядає поняття компетентності як загальні вміння, що передбачають спроможність особистості сприймати та відповідати на індивідуальні й соціальні потреби; комплекс ставлень, цінностей, знань і навичок.

Таким чином, поняття «компетентність» має складний зміст, оскільки охоплює різні сторони особистості (як людини, суб'єкта діяльності, індивідуальності) та інтегрує її різноманітні характеристики.

Для того, щоб сформулювати дефініцію «компетентність», варто виокремити суттєві ознаки, що наводяться сучасними науковцями у визначеннях цієї категорії. В сучасній освіті під «компетентністю» розуміють здатність приймати рішення; особистісні якості до забезпечення необхідного результату на робочому місці; сукупність індивідуальних здатностей, необхідних для виконання професійних обов'язків; володіння людиною відповідною компетентністю та ставлення до предмета діяльності.

Розмаїття визначень спостерігається й щодо поняття «компетенція». Так, європейська концепція компетенцій «Tuning» охоплює в понятті компетенції знання на рівні: а) розуміння (власне професійні знання у своїй галузі, здатність до поповнення необхідних для фахового й особистісного зростання знань); б) діяльності (здатність до застосування здобутих на рівні розуміння знань, їх оперативна реалізація в діяльності, у тому числі й професійній); в) буття (система професійних та загальнолюдських цінностей, здатність до співіснування з іншими людьми в соціумі) [8, 53].

На думку Н. М. Бібік, компетенція – це «відчужена від суб'єкта, наперед задана соціальна норма (вимога) до освітньої підготовки <...>, необхідна для <...> якісної продуктивної діяльності в певній сфері, тобто соціально закріплений результат. Ознакою компетенції є її специфічний предметний або загальнопредметний характер, що дає змогу визначити пріоритетні сфери формування (освітні галузі, навчальні предмети, змістові лінії)» [1, 48].

Результатом набуття компетенцій є компетентність, яка, на відміну від компетенції, передбачає особистісну характеристику, ставлення до предмета діяльності. Компетентності (лат. *competentia* – коло питань, у яких людина добре розуміється) фахівець набуває не лише під час навчання, а й за допомогою засобів неформальної освіти, внаслідок впливу середовища. Це набута характеристика особистості, що сприяє успішному входженню в життя сучасного суспільства; інтегрований результат, що передбачає зміщення акцентів з накопичення нормативно визначених знань, умінь, навичок до формування і розвитку здатності практично діяти, застосовувати досвід успішної діяльності в певній сфері.

Провідний український дослідник О. П. Ситник зазначає, що варто добре відмежовувати поняття «компетенція» та «компетентність», враховуючи вітчизняні мовні стереотипи. Поняття «компетенція» традиційно вживається у значенні «коло повноважень», «компетентність» пов'язують із обізнаністю, авторитетністю, кваліфікованістю. Виходячи з цього, О. П. Ситник вважає, що в педагогічному сенсі доцільно вживати термін «компетентність» [13, с. 2–9].

Проте не всі вітчизняні науковці поділяють таку позицію, вважаючи, що обидва терміни мають право функціонувати в освітньому процесі, але кожному з них має відповідати власне визначення. Спроби дослідників дати тлумачення цим поняттям підтверджує різне розуміння ними їх змісту. Аргументуючи свою позицію, наводимо найбільш поширені трактування поняття «компетенція».

На думку С. Є. Шишова, компетенція означає «загальну здатність, що ґрунтується на знаннях, досвіді, цінностях і нахилах, які набуті під час навчання» [17, с. 30].

О. А. Урбанович під компетенцією розглядає «сукупність взаємопов'язаних якостей особистості (знань, умінь, навичок, способів діяльності), які окреслюються відповідно до певного кола предметів і процесів», необхідних для якісної та продуктивної діяльності [16, с. 60].

Згідно з визначенням Г. К. Селевка, компетенцією є «освітній результат, який виявляється в підготовленості випускника, в реальному володінні ним методами та засобами діяльності, в можливостях справлятися з поставленими завданнями; форма поєднання знань, вмінь і навичок, яка дозволяє ставити і досягати визначеної мети <...>» [14, с. 139].

За В. І. Луговим, дефініції (компетентність (компетентності) і компетенція (компетенції)) не є тотожними, оскільки вони вживаються в однині і множині в різних значеннях, закріпивши за першим – особистісні риси, а за другим – повноваження особи [9, с. 32].

У наведених тлумаченнях компетенції загальним є їх змістова основа: знання, які повинна мати особа; коло питань, в яких особа повинна бути обізнана; досвід, необхідний для успішного виконання роботи відповідно до установлених прав, законів, статутів. Знання, коло питань, досвід подані як узагальнені поняття, що не стосуються конкретної особи, які не є її особистісною характеристикою. У наведених тлумаченнях чітко прослідковується когнітивний (знання) і регулятивний (повноваження, закон, статут) аспекти цього поняття.

По суті, поняття «компетенція» є більш вузьким, воно співвідноситься з конкретними видами діяльності та використовується для визначення знань, умінь, необхідних для ефективного виконання дій. Компетентність формується із окремих компетенцій, проте, як зауважує І. Ф. Гудзик, нетотожне з ними [4, с. 39].

Отже, компетенція – це певна норма, досягнення якої може свідчити про можливість правильного вирішення будь-якого завдання, а компетентність – це оцінка досягнення (або недосягнення) цієї норми. Компетентність виступає як якість, характеристика особи, яка дозволяє їй (або навіть дає право) вирішувати певні завдання, приймати судження у визначеній галузі. Основою цієї якості є знання, обізнаність, досвід соціально-професійної діяльності майбутнього фахівця.

Висновки. Проведений аналіз різних підходів до трактування та розуміння понять «компетенція» та «компетентність» дає можливість зробити висновок про необхідність розрізнення цих понять. Так, під компетенцією розуміємо певну сферу, коло діяльності, наперед визначену систему питань щодо яких особистість повинна бути добре обізнана, тобто володіти сукупністю знань, умінь, навичок та власного ставлення до них. Компетентність визначаємо як якість особистості, її певне надбання, що ґрунтується на знаннях, досвіді, моральних засадах і проявляється в критичний момент за допомогою вміння знаходити зв'язок між ситуацією та знаннями в прийнятті адекватних рішень окресленої проблеми.

Визначення пріоритетності компетентнісного підходу в освіті спрямовано на перехід до нових галузевих стандартів, що створює передумови для реалізації ключових компетентностей у майбутній професійній діяльності майбутнього фахівця відповідно до потреб суспільства та вимог ринку праці.

Список використаних джерел

1. Бібік Н. М. Компетентнісний підхід: рефлексивний аналіз застосування / Н. М. Бібік // Компетентнісний підхід в освіті: світовий досвід та українські перспективи; Бібліотека освітньої політики [під заг. ред. О. В. Овчарук]. – К.: «К.І.С.», 2004. – С. 47–52.
2. Беленька Г. В. Вихователь дітей дошкільного віку: становлення фахівця в умовах навчання: [монографія] / Г. В. Беленька. – К.: Світич, 2006. – 304 с.
3. Болотов В. А. Компетентностная модель: от идеи к образовательной программе / В. А. Болотов, В. В. Сериков // Педагогика. – 2003. – № 10. – С. 8–14.
4. Гудзик И. Ф. Компетентностно-ориентированное обучение русскому языку в начальных классах (в школе с украинским языком обучения) / И. Ф. Гудзик. – Черновцы: Видавничий дім «ВУК РЕК.», 2007. – 496 с.
5. Державні стандарти професійної освіти: теорія і методика: монографія / За ред. Н. Г. Ничкало. – Хмельницький: ТУП, 2002. – 334 с.
6. Зимняя И. А. Ключевые компетентности как результативно-целевая основа компетентностного подхода в образовании // И. А. Зимняя / Труды методологического семинара «Россия в Болонском процессе: проблемы, задачи, перспективы». – Москва: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. – 40 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://rc.edu.ru/rc/bologna/works/zimnaya_1_sod.pdf.
7. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: колективна монографія / [Н. М. Бібік, Л. С. Ващенко, О. І. Локшина [та ін.]; за заг. ред. О. В. Овчарук. – К.: «К.І.С.», 2004. – 112 с.
8. Комплекс нормативних документів для розробки складових системи галузевих стандартів вищої освіти / уклад. Я. Я. Болюбаш, К. М. Левківський, В. Л. Гуло, Л. О. Котловець, Н. І. Тимошенко; за заг. ред. В. Д. Шинкарука. – К.: МОН України, Інститут інноваційних технологій і змісту освіти, 2008. – 71 с.
9. Луговий В. І. Проблема понятійно-категоріального апарату педагогічної науки / В. І. Луговий // Педагогічна і психологічна науки в Україні: зб. наук. пр. до 15-річчя АПН України: у 5 т. – Т. 1. Теорія та історія педагогіки. – К.: Педагогічна думка, 2007. – 359 с.
10. Пометун О. І. Теорія та практика послідовної реалізації компетентнісного підходу в досвіді зарубіжних країн / О. І. Пометун // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. – К.: К.І.С., 2004. – С. 16–33.

11. Професійна освіта: словник: навч. посіб. / уклад. С. У. Гончаренко [та ін.]; за ред. Н. Г. Нічкало. – К.: Вища школа, 2000. – 380 с.
12. Равен Дж. Компетентность в современном обществе: выявление, развитие и реализация / Дж. Равен. – М.: Когито-Центр, 2002. – 396 с.
13. Ситник О. П. Професійна компетентність вчителя // Управління школою. – 2006. – № 14. – С. 2–9.
14. Селевко Г. Компетентности и их классификация // Народное образование. – 2004. – № 4. – С. 138–143.
15. Татур Ю. Г. Компетентность в структуре модели качества подготовки специалиста / Ю. Г. Татур // Высшее образование сегодня. – 2004. – № 3. – С. 20–26.
16. Урбанович А. А. Психология управления: учеб. пособ. / А. А. Урбанович. – Мн.: Харвест, 2001. – 640 с.
17. Шишов С. Е. Понятие компетенции в контексте качества образования / С. Е. Шишов // Стандарты и мониторинг в образовании. – 1999. – № 2. – С. 30–34.

Анотація. У статті проаналізовано поняття «компетенція», «компетентність», «компетентнісний підхід». Обґрунтовано актуальність компетентнісного підходу, застосування якого обумовлено соціально-економічними потребами сучасного суспільства. Висвітлено використання термінів «компетенція», «компетентність» у сучасній освіті та згруповано основні підходи до їхнього розуміння. Визначення пріоритетності компетентнісного підходу в освіті спрямовано на перехід до нових галузевих стандартів, що створює передумови для реалізації ключових компетентностей у майбутній професійній діяльності майбутнього фахівця відповідно до потреб суспільства та вимог ринку праці.

Ключові слова: компетенція, компетентність, компетентнісний підхід, кваліфікація, фахівець.

Summary. The paper deals with the analysis of the concept of «competence», «awareness», «competence approach». The relevance of the competence approach, the application of which is conditioned by socio-economic needs of modern society, is substantiated. The use of the terms «competence», «awareness» in modern education is highlighted and the main approaches to their understanding are grouped. The significant features of competence are defined: the ability to make decisions; personal qualities to ensure the desired result in the workplace; a set of individual abilities, that are necessary for the performing of the professional duties; possession of a person with the appropriate competence and attitude to the subject of the activity; the inherent quality of the individual, manifested in the ability and readiness for the acting. The research paper focuses on the lack of a unified interpretation and existence of different views on the essence of the concepts of «competence», «awareness» due to the context; the importance of taking into account the relationship between the growth of awareness and the system of values. The analysis of different approaches to the interpretation and understanding of the concepts of «competence» and «awareness» makes it possible to conclude that it is necessary to distinguish these concepts. Thus, under the competence we understand a certain sphere, scope of activity, a predetermined system of questions, a personality should be well-informed about, that is, to have a set of knowledge, skills and own attitude towards them. Awareness is defined as the quality of the individual, his/her certain property, which is based on knowledge, experience, moral principles and manifests itself at a critical moment by the ability to find a connection between the situation and knowledge by making adequate solutions to the problem. Defining the priority of the competence approach in education is aimed at the transition to the new branch standards, that creates the preconditions for the implementation of key competences in the future professional activity of a future specialist according to the needs of the society and labor market requirements.

Key words: competence, awareness, competence approach, qualification, specialist.

Отримано: 22.01.2018 р.

ЗМІСТ

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

В. П. Біляцька	
Художньо-естетична парадигма роману у віршах «Мамай» Леоніда Горлача	5
М. В. Варданян	
Ментальний світ українця в перекладній літературі для дітей та юнацтва письменників української діаспори	12
Н. В. Вірич	
Інформаційна насиченість художньої деталі (на матеріалі творів В. Нестайка)	16
Л. М. Комарницька	
Аксіологічні аспекти мотиву провини в літературно-художніх творах новітньої доби про Понтія Пілата	20
Л. П. Куца	
Збірка І. Франка «Semper tiro»: образ «іншого» у структурі авторської свідомості	25
С. О. Максимчук-Макаренко	
Талант і канони соціалістичного реалізму: до питання несумісності (на матеріалі кіносценарію О. Довженка «Прощай, Америко!»)	31
І. Набитович	
«Від болю серце скорчилось...»: Михайло Драй-Хмара у творчому дискурсі Григорія Костюка	34
В. Є. Панченко	
Дослідження Григорія Костюка «Сталінізм в Україні (генеза і наслідки)»: аналіз централізаторських більшовицьких практик	41
Л. І. Починок	
«Дорослі» проблеми дитячої літератури: до питання змісту і форми	44
О. А. Рарицький	
Поетика заголовка в художньо-документальному тексті шістдесятників	48
Ж. О. Янковська	
Фольклоризм роману з народних уст «Страж-гора» С. Пушика крізь призму одного героя	54

МОВОЗНАВСТВО

І. С. Беркещук	
Назви осіб за родом діяльності: когнітивний аспект	62
Т. П. Белоусова	
Контекстные маркеры фразеологических универбов, омонимичных словам свободного употребления	65
Л. Ю. Бурківська, С. М. Григораши, Д. В. Бурківська	
Концепти «жінка» та «чоловік» у сучасному газетному дискурсі (на матеріалі тижневика «Репортер»)	69
Ю. С. Головащенко	
Лексико-семантична група у межах семантичного простору художнього тексту	73
О. Д. Данилович	
Обов'язковість вживання прикметників в іменній групі у художньому стилі	78
Ж. Domitrak	
Słownictwo kulinarne w gwarach ukraińskich	82
І. Б. Дулена	
Основні напрями дослідження педагогічної термінології	92

В. В. Желязкова

Колороніми в текстах миколаївських поетів: лінгвосеміотичний вимір 96

В. О. Казимір

Die Phraseologismen aus der Alltagssprache in der Werbung 100

С. О. КаленюкЛексико-семантична класифікація релігієм у художньому дискурсі
Ганни Король 106**Б. О. Коваленко**

Тексти східноpodільської говірки поч. XX ст. як основа дослідження її динаміки 110

Н. Д. КоваленкоФразеологізми з компонентами *сито* і *решето* в діалектному мовленні 114**Р. В. Козак**Текст і дискурс як джерела спричинення експресивного синтаксису
вставлених конструкцій 119**О. І. Коропецька**Репрезентованість базових британських концептів у сучасному англомовному
парентальному дискурсі 124**Т. А. Космеда, Г. Я. Намачинська**Паремії-українізми російської мови як джерело фіксації лексичних
і лексико-семантичних українізмів
(на матеріалі тлумачного словника російської мови В. Даля)..... 128**Ю. О. Маркітантов**

Земноводні та плазуни в українській фразеології 133

Л. Н. МарчукПозамовні чинники створення функційної та нефункційної надмірності засобів
вираження на рівні складного багатокomпонентного речення в українській мові..... 137**О. В. Марчук**Таксономія денотативного простору тематичної групи лексики «тваринний світ»
у романі «Гаррі Поттер» 141**О. М. Мозолук**

Суфіксальне словотворення старослов'янських прикметників 145

А. О. ОгарМетафора як засіб актуалізації концепту *небо* в українській поезії 149**Т. Ф. Осіпова**«Тьху, тьху, тьху, щоб не зурочити!»,
або прагматика вербалізаторів архаїчних невербаліки..... 153**Л. В. Поплавська, І. С. Беркешук**

Сучасна реклама: мовностилістичний аспект (на матеріалі газет Кам'янецьчини) 157

Т. В. Рубанець

Методика дослідження конверсії (на матеріалі англійської мови) 160

Т. М. Сукаленко, О. О. ПоздняковаКомпетентність і компетенція – ключові поняття компетентнісного підходу
в сучасній освіті..... 164**Н. П. Тимошук**Експресивні та текстотвірні потенції дистантного розташування
фразеологічних конститuentів в авторському художньому дискурсі..... 169**Н. В. Третьяк**Лексико-семантичні особливості усно-розмовної мови
в газетно-публіцистичному дискурсі..... 171**І. А. Федькова, Н. Б. Ладияк**

Суфіксація як спосіб творення хореографічних термінів..... 175

Л. Д. Фенюк

Національна специфіка семантики інтерлексем
(на матеріалі англійської, французької та української мов)..... 178

Н. В. Шулъжук

Проблеми опису діалогічного мовлення у контексті когнітивно-дискурсної
лінгвістичної парадигми 181

О. В. Дзера

Ідеологічні та теологічні коректури і девіації в перекладах Святого Письма 186

МЕТОДИКА

Н. В. Коч

Дослідницький проект «Етнонаціональна ідентичність у контексті
міжкультурної комунікації» як ефективна навчальна технологія 193

А. А. Matiyachak, I. S. Muradkhanyan, Zh. B. Cherska

Communicative competence formation in teaching foreign languages
to students-economists of management speciality (on the basis of English and German) 196

СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ

О. М. Колупасєва

Мовна специфіка наративної реклами (на матеріалі інтернет-видання «Bird in Flight») 200

РЕЦЕНЗІЇ

Г. Б. Вонсович

Національна пам'ять і колективна ідентичність 204

О. В. Кеба

Література VS музика 207

В. М. Ожоган

Семантичні та граматичні координати ознакових слів у сучасній українській
літературній мові 208

Відомості про авторів 211

Вимоги до змісту й технічного оформлення тексту статті 214

Scientific publication

Scientific papers of
Kamianets-Podilskyi National Ivan Ohienko University
Philological Sciences

Issue 46

Editor	<i>A. S. Pankova</i>
Computer version	<i>U. M. Zarytska</i>

«Aksioma» Publishing House,
30a, Uralska street, Kamianets-Podilskyi, 32300.
Tel/Fax: (03849) 3-90-06. E-mail: aksiomaprint@ukr.net.
Printed in the PE «Aksioma» printing house
Certificate GC JM2I8O8 of 26.05.2004

Наукове видання

Наукові праці
Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка
Філологічні науки

Випуск 46

Редактор	<i>А. С. Панькова</i>
Комп'ютерне верстання	<i>У. М. Зарицька</i>

Формат 60x84/8. Ум. друк. арк. 25,58.
Тираж 300 пр. Зам. № 822.

Видавництво «Аксиома»,
вул. Симона Петлюри (Уральська), 30а, м. Кам'янець-Подільський, 32300.
Тел./факс: (03849) 3-90-06, моб. (067) 381-29-43.
E-mail: aksiomaprint@ukr.net.

Друк ПП «Аксиома».
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 1808 від 26.05.2004 р.